

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o ustanowienie służebności przesyłu na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego

Czy roszczenie z art. 305² kc o ustanowienie służebności przesyłu ulega przedawnieniu?

UZASADNIENIE

Wnioskodawca P. S.A. w L. wniosła o ustanowienie służebności przesyłu na swoją rzecz i każdoczesnego właściciela urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomości o nr geod. [...] położonej w W. przy ulicy L. będącej w wieczystym użytkowaniu uczestnika postępowania Przedsiębiorstwa Turystycznego „C.” S.A. w G. polegającej na znoszeniu istnienia posadowionego na nieruchomości obciążonej urządzenia elektroenergetycznego w postaci murowanej wieżowej stacji transformatorowej do przesyłu energii elektrycznej i prowadzenia za pomocą tego urządzenia dystrybucji energii elektrycznej oraz na prawie do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji tej stacji, każdorazowego usunięcia awarii, dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji i przebudowy urządzenia elektroenergetycznego wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości odpowiednim sprzętem za wynagrodzeniem 6.600 zł.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że ustanowienie służebności przesyłu jest konieczne dla właściwego korzystania ze stacji transformatorowej, której właścicielem jest wnioskodawca, zaś strony nie doszły do porozumienia w przedmiocie umownego ustanowienia służebności przesyłu.

Uczestnik postępowania Przedsiębiorstwo Turystyczne „C.” S.A. w G. żądało oddalenia wniosku twierdząc, iż w dniu 27.03.2007r. strony zawarły umowę dzierżawy ustalając miesięczny czynsz dzierżawny na kwotę 305 zł, która

pozwalala wnioskodawcy na korzystanie z nieruchomości uczestnika w związku z potrzebą obsługi stacji transformatorowej. Z uwagi na to, iż strony nie doszły do porozumienia co do dalszych warunków umowy dzierżawy, uczestnik wypowiedział tę umowę.

Uczestnik postępowania zarzucił nadto, iż roszczenie wnioskodawcy o ustanowienie służebności przesyłu uległo przedawnieniu.

Postanowieniem z dnia 13 czerwca 2012r. Sąd Rejonowy w G. oddalił wniosek uznając, że koszty postępowania każda ze stron ponosi we własnym zakresie.

W sprawie bezsporne jest, że wnioskodawca P. S.A. w L. jest właścicielem murowanej, wieżowej stacji transformatorowej posadowionej na nieruchomości oznaczonej nr geod. [...] w W. przy ulicy L. oraz, że nieruchomość, na której znajduje się stacja transformatorowa pozostaje w wieczystym użytkowaniu Przedsiębiorstwa Turystycznego „C.” S.A. w G.

Powołując się na przepisy art. 305¹ kc Sąd Rejonowy wskazał, że nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia o których mowa w art. 49 § 1 kc, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń. Sąd Rejonowy podkreślił, że służebność przesyłu stwarza możliwość posadowienia na cudzej nieruchomości określonych urządzeń, a także uprawnia do ich konserwacji i eksploatacji. Służebność przesyłu może być ustanowiona umową między przedsiębiorcą, a właścicielem nieruchomości bądź w wyniku orzeczenia sądu. Jeżeli bowiem właściciel nieruchomości lub przedsiębiorca odmawiają zawarcia umowy zarówno właścicielowi jak i przedsiębiorcy przysługuje uprawnienie do żądania ustanowienia służebności przesyłu na drodze sądowej (art. 305²§1 i 2 kc). Sąd Rejonowy podkreślił, że wskazane powyżej uprawnienie - jako podmiotowo i przedmiotowo skonkretyzowane - jest roszczeniem.

Roszczenie to ma charakter majątkowy z uwagi na istnienie majątkowego interesu po stronie przedsiębiorcy.

Zgodnie z art. 117 § 1 kc z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych w ustawie roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Sąd Rejonowy podkreślił, że w literaturze prawniczej przeważa pogląd, iż roszczenie przedsiębiorcy z art. 305² § 1 kc ulega przedawnieniu (Komentarz do kodeksu cywilnego Księga II Własność i

inne prawa rzeczowe; Stanisław Rudnicki, Grzegorz Rudnicki; Warszawa 2009, str. 572, Gerard Bieniek Urządzenia przesyłowe- Problematyka Prawna Warszawa 2008, str. 60).

Z uwagi na to, iż roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu jest roszczeniem majątkowym i związanym z prowadzoną działalnością gospodarczą przedsiębiorcy termin przedawnienia stosownie do art. 118 kc wynosi 3 lata. Roszczenie przedsiębiorcy o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu powstaje z chwilą zaistnienia stanu faktycznego z art. 305¹ kc. W związku jednak z wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu z dniem 03.08.2008r. bieg przedawnienia rozpoczyna się z dniem 03.08.2008r. Tak więc roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu dla wnioskodawcy uległo przedawnieniu z dniem 03.08.2011r., a uczestnik powołując się na zarzut przedawnienia skutecznie uchylił się od jego zaspokojenia.

Dlatego Sąd Rejonowy na podstawie art. 117 § 2 kc i 118 kc oddalił wniosek. O kosztach Sąd rozstrzygnął w oparciu o przepisy art. 520 § 1 kpc.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżyła wnioskodawczyni. Zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art.305² § 1 kc polegającą na uznaniu, iż roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu ulega przedawnieniu, podczas gdy w uwagi na cel art.305² §1 kc oraz funkcję i charakter służebności przesyłu jako prawa przymusowego kształtującego treść i zakres własności nieruchomości należy uznać, że roszczenie to nie ulega przedawnieniu , a także przez błędne przyjęcie, że bieg terminu przedawnienia rozpoczął się z chwilą wprowadzenia do kodeksu cywilnego instytucji służebności przesyłu tj. z dniem 3.08.2008r. podczas gdy w przedmiotowym przypadku do dnia 30.4.20011r. strony wiązała umowa dzierżawy, a więc ustanowienie służebności nie było konieczne zgodnie z treścią art. 305² §1 kc; taka konieczność powstała dopiero z momentem wypowiedzenia umowy dzierżawy tj. z dniem 30.4.2011r. i od tej daty należy liczyć okres wymagalności roszczenia tzn., początek biegu przedawnienia.
2. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, art. 217 §3 kpc poprzez bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu

geodezji na okoliczności sporządzenia projektu służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem oraz dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości celem ustalenia wysokości jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, pomimo, iż okoliczności, na które dowody te zostały zgłoszone - nie zostały wyjaśnione.

Wnioskodawczyni żądała uchylenia postanowienia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na tle ustaleń faktycznych sprawy poczynionych przez Sąd I Instancji, zasadnicze wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczą rozstrzygnięcia czy roszczenie z art.305² kc o ustanowienie służebności przesyłu ulega przedawnieniu.

Zgodnie z przepisami art.117 kc. Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Wynika to z przekonania, że wierzyciel nie może być w nieskończoność uprawniony do dochodzenia roszczenia. Co do zasady uznaje się więc, że przedawnieniu ulegają wszystkie roszczenia majątkowe. Z tym, że zaznacza się wyraźnie, że nie ulegają przedawnieniu prawa, w tym prawo własności, a co za tym idzie, także inne prawa rzeczowe.

Istnieją jednak roszczenia, związane z określoną sytuacją podmiotu wobec rzeczy, które nie ulegają przedawnieniu, mimo braku przepisów ustawowych.

Taka sytuacja zachodzi przy roszczeniu posiadacza o wykup działki (art.231 §1 kc) oraz roszczeniu właściciela o ustanowienie drogi koniecznej (art.145 kc).

W tym kontekście odwołując się do wyroku Sądu Najwyższego z 18 marca 1968r. III CZP 15/68 wskazać należy, że roszczenie posiadacza o wykup działki jest związane z jego szczególną sytuacją prawną i dlatego nie ulega przedawnieniu. Z istoty tego uprawnienia wnioskować bowiem można, że wynika ono z posiadania i jest z nim ściśle związane. Dopóki trwa posiadanie trwa uprawnienie i może być realizowane.

Sąd Najwyższy podkreślił, że przeciwna wykładnia byłby społecznie nieuzasadniona, gdyż nie można byłoby racjonalnie wytłumaczyć dlaczego posiadacz w początkowej fazie władztwa byłby w sytuacji lepszej niż w fazie późniejszej.

Podobna sytuacja zachodzi w przypadku roszczenia z art.145 kc. W literaturze podkreśla się, że roszczenie o ustanowienie drogi koniecznej nie ulega przedawnieniu. Jego istota bowiem wynika z własności i jest związana z koniecznością zapewnienia właścicielowi dostępu do nieruchomości.

Problem ten analizował A. Kubas (Ustanowienie służebności drogi koniecznej, NP. nr 3/1966), wskazując, że uprawnienie właściciela z art.145 kc należy kwalifikować jako roszczenie z uwagi na jego podmiotowe i przedmiotowe skonkretyzowanie. Autor analizował jak wytłumaczyć przyjętą koncepcję nieprzedawnialności tych roszczeń, wskazując, że zasada ta wynika z istnienia pewnego stanu trwałego. Stan ten ciągle „odżywa” na nowo i tym samym trwale istnieje.

Podobna sytuacja jawi się przy uprawnieniu przedsiębiorcy przesyłowego z art.305² §1 kc.

W przypadku urządzeń przesyłowych znajdujących się na nieruchomości uprawnienie to jest związane z istnieniem określonego stanu faktycznego. Zgodnie z art.352 §2 kc, do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Wydaje się więc, że uprawnienie domagania się ustanowienia służebności ma szczególny charakter i nie ulega przedawnieniu. Tym bardziej, że do czasu dodania do kodeksu cywilnego art.305¹ praktyka dopuszczała stosowanie na zasadzie analogii instytucji służebności drogi koniecznej w celu uregulowania zasad korzystania z nieruchomości przez przedsiębiorców przesyłowych.

Jednakże w literaturze odnoszącej się do służebności przesyłu pojawiają się wątpliwości co do kwalifikacji uprawnienia przedsiębiorcy przesyłowego do żądania ustanowienia służebności przesyłu oraz ewentualnego określenia zasad jego przedawnienia.

Uznano, że omawiane uprawnienie jest roszczeniem, jest bowiem podmiotowo i przedmiotowo skonkretyzowane, a co za tym idzie uznano jego majątkowy charakter z uwagi na istnienie majątkowego interesu po stronie przedsiębiorcy.

Istotne rozbieżności dotyczą określenia zasad przedawnienia roszczenia o ustanowienie służebności przesyłu. Stanowiska w tym przedmiocie nie są jednolite. Przeważa pogląd, że roszczenie z art.305² §1 kc ulega przedawnieniu, ale są również stanowiska odmienne.

S. Rudnicki i G. Rudnicki w komentarzu do kodeksu cywilnego (W-wa 2009), wskazują, iż roszczenie o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu powstaje z chwilą zaistnienia stanu faktycznego z art. 305¹ kc i jako roszczenie majątkowe ulega przedawnieniu na zasadach ogólnych tj. 3 lata w zakresie roszczeń związanych z działalnością gospodarczą.

Także G. Bieniek (Urządzenia przesyłowe. Problematyka prawna. W-wa 2008) wskazuje, że roszczenie z art. 305² §1 kc, jako roszczenie majątkowe, ulega przedawnieniu. W opinii autora, bieg przedawnienia należy liczyć od daty wejścia w życie ustawy zmieniającej kc tj. 30 V 2008r.

Odmienne stanowisko prezentuje J. Pokrzywniak (Kiedy przedawnia się roszczenie o przymusowe ustanowienie służebności przesyłu. Rzeczpospolita z 5 lutego 2009), którego zdaniem roszczenie z art. 305² §1 kc nie ulega przedawnieniu w ogóle.

Wątpliwości nie rozwiewa projekt z 14 maja 2009r. zmian przygotowywanych przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego, w którym przesądzono, jak się wydaje, kwestię przedawnienia roszczenia z art. 305² §1 kc

Rozstrzygnięcie wyżej opisanych wątpliwości przez Sąd Najwyższy pozwoli na prawidłowe rozpoznanie apelacji skarżącej, która kwestionowała przyjętą przez Sąd I Instancji możliwość przedawnienia roszczenia z art. 305² §1 kc.

Ze względu na powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 390 § 1 kpc.